

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ ПІД ЧАС УРОКІВ ПРИРОДОЗНАВСТВА

І.А. Куріченко¹, І.Ю. Шугима²

1 – директор, вчитель методист, спеціаліст вищої категорії,

2 - вчитель початкових класів, спеціаліст вищої категорії

Криворізька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №27

Вступ. Сучасний період розвитку національної школи характеризується різноманітними пошуками шляхів удосконалення початкової освіти. Головними напрямками її реформування є досягнення нового, якісного рівня у вивченні базових навчальних предметів, у тому числі природознавства, яке вклучає систему інтегрованих знань з різних природничих наук про об'єкти і явища живої і неживої природи та взаємозв'язки і залежності між ними і на доступному рівні відображає цілісну науково-природничу картину світу і місце в ній людини. Як зазначено в проекті Концепції розвитку загальної середньої освіти, його зміст закладає фундамент формування наукового світогляду, стилю мислення, розвитку екологічного мислення. Але для розкриття ролі людини в пізнанні світу природи необхідно посилити практичний характер змісту природознавства, його екологічну спрямованість.

Педагогічні спостереження, дані констатуючого етапу експерименту свідчать, що саме це питання не знайшли належного місця у шкільній практиці. Таким чином, актуальність і недостатній рівень розробки названої проблеми в теорії і практиці початкової освіти зумовили вибір теми дослідження: "Екологічне виховання як засіб соціалізації учнів молодших класів під час уроків природознавства".

Мета роботи: розробити комплекс оптимальних норм, методів і прийомів екологічного виховання.

Об'єкт дослідження: процес проведення уроків з використанням педагогічних вимог до екологічного виховання школярів в початковій школі Криворізької загальноосвітньої школі І-ІІІ ступенів №27.

Предмет дослідження: навчально-виховний процес у початковій школі. Методологічною основою дослідження є закони "Про освіту" та "Про загальну середню освіту", Державна національна програма "Освіта" (Україна ХХІ століття), Державний стандарт загальної середньої освіти, положення теорії пізнання про роль

особистості в засвоєнні наукових понять, концепції створення неперервної системи освіти в Україні та реформування загальної середньої освіти.

Результати дослідження. Методи екологічного виховання є діючими засобами соціалізації учнів молодших класів під час уроків природознавства.

Головний метод екологічного виховання є народні традиції ставлення до природи, де використовуються наступні засоби: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, частково-пошуковий, дослідницький методи.

Так, у рамках пояснювально-ілюстративного методу, можна повідомляти учням інформацію про навколишнє середовище і народні традиції ставлення до природи за допомогою усного слова (розповідь, пояснення), друкованого слова (підручник, додаткова література), наочних посібників (картин, схем, натуральних природних об'єктів), практичного показу способів діяльності у природі (догляд за рослинами на пришкольній ділянці, догляд за тваринами у живому куточку тощо). Користуючись цим методом, доводимо до свідомості учні зміст, суть і значення народних традицій ставлення до природи.

У рамках методу проблемного викладу, вчитель може ставити перед учнем проблему, сам її вирішувати, але при цьому показувати шлях вирішення в його суперечностях, розкривати хід думки.

Цей метод дає можливість учителю показати учням зразки наукового знання природи, наукового вирішення проблем взаємозв'язку між неживою і живою природою, а учням – стежити за ходом думки, логікою доказу і засвоювати знання про цілісність природи. [5]

У рамках частково – пошуковою методу вчитель може спрямувати діяльність школярів на самостійне виконання окремих кроків до пошуку знань про природні об'єкти. Наприклад, за допомогою цього методу у третьому класі на уроці: «Підсумки спостережень за неживою і живою природою та працею людей (весняний сезон)» вчитель може розібрати з учнями прислів'я: «Квітень – водою, травень – з травою» [4].

Застосовуючи дослідницький метод, необхідно враховувати його основну мету – навчити учнів самостійно пізнавати природу. Доцільно пропонувати такі завдання, які забезпечували б творче застосування учнями основних знань про природу при вивченні курсу " Ознайомлення з навколишнім світом» і «Природознавство», оволодіння рисами творчої діяльності, поступове зростання складності природознавчих проблем.

Класифікація методів екологічного виховання молодших школярів на уроках «Ознайомлення з навколишнім світом» і «Природознавство»:

- Пояснювально – ілюстративні: бесіда, пояснення, відповідь.
- Репродуктивні: завдання екологічного змісту.
- Опорні схеми: варіативні завдання.
- Проблемного викладу: пояснення, спостереження, бесіда.
- Частково-пошукові: загадки, ребуси, кросворди, вікторини, цікаві вправи.
- Фенологічні: прикмети про взаємозв'язки в природі шляхом спостережень [2].
- Ці методи екологічного виховання засобами народних традицій дають учням:
- елементарні екологічні знання;
- доступно пояснюють взаємозв'язки компонентів системи «людина – суспільство – природа»;
- можливість усвідомленого розуміння дітьми естетичної цінності природи;

- можливість досить легко і усвідомлено використовувати знання про народні традиції у власному ставленні до природи.

Природничча освіта в сучасній початковій школі вимагає вибору оптимальних методів формування теоретичних знань.

Будь-який метод являє собою засіб взаємопов'язаної діяльності вчителя й учнів, спрямованої на досягнення триєдиної мети: освітньої, розвивальної і виховної.

Організація пізнавальної діяльності учнів на уроках природознавства зобов'язує вчителя чітко уявити співвідношення внутрішньої і зовнішньої сторони методу.

Щодо методів навчання природознавства, то вчені під ними розуміють систему послідовних дій вчителя, що організовує пізнавальну і практичну діяльність учнів, веде їх до засвоєння змісту природознавства як навчального предмета. [2]

Висновки. Таким чином, вчитель за допомогою різних методів управляє школярів, тобто планує, організовує, стимулює, контролює, регулює, коригує, аналізує і оцінює кінцевий та проміжні результати, а учень - сприймає, усвідомлює, осмислює (узагальнює і систематизує), закріплює, застосовує на практиці засвоєні знання.

Список використаної літератури

1. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах. Навч. Посібник // Т.М. Байбара. – К.: Веселка, 1998. – 334 с.
2. Душина И.В. Методика преподавания географии: Пособие для учителей и студентов педагогических университетов и институтов // И.В. Душина, Г.А. Понурова. – М.: Просвещение, 1996. – 192 с.
3. Державний стандарт початкової загальної освіти. – К., 2000.
4. Закон України "Про загальну середню освіту". – К., 1999.
5. Концепція загальної середньої освіти. – К., 2001.